

DOI: 10.33398/2224-0926-2019-33/34-3/4-117-124

УДК: 78.2i;78.1Ф;78.1;78.40

Жао Джін

<https://orcid.org/0000-0002-1370-3042>

ПРАЦІ МИСЛИТЕЛІВ ДАВНЬОГО КИТАЮ ЯК СВДЧЕННЯ СТАНОВЛЕННЯ МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ЕСТЕТИКИ ТА КРИТИКИ

*Метою статті є дослідження основних праць мислителів давнього Китаю крізь призму їх філософсько-естетичних та критичних поглядів на музику, що стали важливими у процесі становлення системної музичної педагогіки. **Методологія** дослідження базується на комплексному поєднанні історичного, хронологічного, системного та музикознавчо-аналітичного методів. **Наукова новизна** полягає у вивченні і систематизації ранніх проявів музично-педагогічної діяльності філософів давнього Китаю у світлі їх розуміння естетико-виховного призначення музики. **Висновки.** У представленій розвідці на підставі аналізу праць найбільш видатних філософів VI–IV ст. до Р.Х. та аналізу найважливіших подій їх життєдіяльності, зафіксованих у вигляді діалогічних дискурсів першими продовжувачами конфуціанського вчення, філософами та істориками Сима Цянь та Лю Сін, охарактеризовано регулятивні механізми і засади підготовки та запровадження ними ранніх форм навчального процесу. Досліджено, що такими виявились вивчення і виконання з найширшими верствами населення пісень та інструментальних творів, роз'яснення естетичної вартості їх музичних текстів та важливості емоційного і ритмічно-узгодженого виконання. Для реалізації здійснення навчальної діяльності давніми філософами було засновано перші власні школи та академії, визначено специфіку їх функціонування. Виділено значення у музичному вихованні соціально-виховної функції музики, підготовки універсальних виконавців, навчання способом колективної розумової діяльності та усвідомлення значення послідовного, розподіленого на чотири щаблі, навчання. Актуальність дослідження полягає у виявленні ранніх підходів давніх філософів Китаю до організації музичної освіти, що стали важливими для подальшого її розвитку.*

Ключові слова: давній Китай, філософські праці, музична критика, естетика музики, музична педагогіка.

Постановка проблеми. Відомості про існування китайського музичного мистецтва сягають у глибину багатьох тисячоліть. Усі вони вказують на те, що музика завжди була невід'ємною частиною життя китайського народу. Найдавніші складені народом пісні дослідники музики знаходять від XIV тис. до Р.Х., а найдавніші музичні інструменти – цинь¹ і бамбукова флейта² – від III тис. до Р.Х. Тісно пов'язана з національною релігією (буддисти за допомогою музики осягали сутність

¹ Цинь, гуцинь або цисяньцинь – різновиди струнного щипкового інструмента, який вважають попередником цитри. Перші відомості про цинь знаходимо у матеріалах археологічних розкопок III тис. до Р.Х., а перші описові характеристики – у «Книзі пісень» (китайською Ши цзин, 詩經, створеній в XI–VI ст. до Р.Х.) – найдавнішій пам'ятці китайської літератури, в якій, зокрема, відображено явища духовного життя Китаю.

² В ході історії давня бамбукова одностовбурна флейта постійно вдосконалювалась і видозмінювалась. Від XIII ст. до Р.Х. (період Юаньської династії) вже існують відомості про багатостовбурну флейту пайсяо, а в редактованій Конфуцієм «Книзі пісень» згадуються поперекові флейти чі з п'ятьма отворами та ді – з дванадцятьма.

світобудови і Всесвіту, даоси вважали, що музика сприяє досягненню злиття людини з природою), формуючись під впливом принципів цих релігійних вчень, музика від давнини була невіддільною від філософії, незмінно стаючи об'єктом великої уваги всіх мислителів стародавнього Китаю. В історичному мистецтвознавстві склалася думка, що найбільш раннім із них є Конфуцій (551–479 рр. до Р.Х.), який чудово грав на гуцині, тож вважається зачинателем у Китаї традицій розвитку цього мистецтва, у філософських міркуваннях якого викладено багато думок щодо музики.

В умовах сучасного мистецтвознавства вивченню музичних теорій Конфуція відводиться багато уваги. Проте, ці дослідження переважно присвячені аналізу його політико-філософських поглядів, літературних та музичних талантів, не торкаючись першості Конфуція на теренах Піднебесної у педагогічній діяльності – не лише як філософа та естета, але й як педагога-музиканта. Поза увагою залишається і внесок ряду інших видатних мислителів давнини в галузі музичної естетики, теорії та музичного виховання. Зокрема, йдеться про діяльність видатного філософа доконфуціанської доби Ши Куаня (*Shi Kuang*, середина VI ст. до Р.Х.) – музиканта та автора трактату «Про музику». До цього долучаємо також видатних мислителів конфуціанської доби Сюньцзі (*Xunzi*, 313–238 рр. до Р.Х.) – філософа, першого інтерпретатора конфуціанського вчення та автора трактату «Записки про музику» («Юе цзи», 孫子); Сима Цянь (*Sima Qiang*, 145–86 рр. до Р.Х.) – творця першої історичної хроніки Китаю, письменника і автора праці «Історичні записки» (Шицзи, 史記), в якій декілька розділів присвячено питанням музичної естетики та тлумаченню текстів Конфуція про музику. Ці мислителі далекого минулого були високоосвіченими музикантами, навчали музики інших і викладали свої думки у філософсько-етичних працях, проте їх роль у розвитку музично-теоретичної думки стародавнього Китаю часто залишається непоміченою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для вивчення окресленої проблематики було використано трактати «Бесіди та роздуми» Конфуція [1], «Записки про музику» Сюньцзі [5; 6], доступні, перекладені з давньокитайської, уривки з праці «Оповідання про музику» Ши Куаня – у дослідженні Дж. Нідмана [8], біографічні факти з життя Ши Куаня [9]. Вислови про музику Сюньцзі можна знайти в праці П. Попова [3], думки щодо музично-суспільної діяльності Сюньцзі та Конфуція – в працях давнього історика Сима Цяня [4], О. Лук'янова [2] та В. Феоктистова [7].

Мета статті – дослідити форми започаткування музично-педагогічної діяльності Ши Куаня, Конфуція і Сюньцзі та довести їх значення у заснуванні галузей музичної педагогіки, естетики і критики.

Наукова новизна полягає у виявленні та систематизації прикладів музично-виховної діяльності філософів давнього Китаю, запроваджених форм музичного виховання та доведення значення філософів і музикантів Ши Куаня, Конфуція та Сюньцзі як перших визнаних музичних педагогів та музичних критиків.

Виклад основного матеріалу. В часи доімперського Китаю у царстві Джін династії Чжоу понад 30 років при дворі синів Неба офіційним вищим музичним чиновником було призначено талановитого музиканта Ши Куаня (*Shi Kuang*, середина VI ст. до Р.Х.)³. Ши Куань добре грав на гуцині, співав багато пісень, акомпануючи собі

³ Ши Куань працював у правителя царства Чу Цзи Сесіня (*Ji Xiexin*) в період 560–545 рр. до Р.Х. і в правителя Цзи Гуна (*Ji Gun*) – у 545–532 рр. до Р.Х. [9].

під час їх виконання і писав музичні твори. Віднайдені з часів династії Мін записи пісень Ши Куаня – «Подвійне свято», «Білий сніг» і «Таємничий Мо» дають підстави стверджувати, що він справді був чудовим композитором, а його довершені пісні залучають до класичних зразків тієї давньої епохи.

В історичних хроніках часи Ши Куаня, асоціюючись із перемогами і поразками, називаються добою Весен та Осеней. Між розрізненими самостійними маленькими царствами держави Чжоу⁴ (сучасна територія провінції Хенань) в умовах жорстокого суперництва відбувалась постійна боротьба за території. Ши Куань помітив, що військо правителів царства Чу щоразу частіше зазнає поразок. На прохання правителя Чу він прослухав деякі музичні твори для співу і велику групу ударних інструментів, відібраних для військових походів. Ши Куань висловив свої спостереження щодо відсутності у виконанні цих творів великим військом необхідного настрою і про ритмічну незлагодженість звучання барабанів. На його думку, це істотно впливало на втрату бойового духу у війську: «Я слухав чудовий спів армії царства Джін, яка завжди перемагає. Спів війська царства Чу завжди втомлений і сумний». У його праці «Про музику» (китайською «Жуанью їньюе, 关于音乐») зафіксовано такі роздуми-аналогії: «Якщо годинник змайструвати недосконало, він не буде працювати справно. Слід привести до порядку усі його складові» [8, с. 31]. Так і в музиці, де важливим постає настрої виконання, і необхідним – ритмічна узгодженість звуків: «Музика – це немов суспільство, в якому необхідна чітка координація дій кожного» [8, с. 86]. Від того часу Ши Куань почав навчати військо співати пісні з потрібним настроєм і узгоджено відбивати ритми на барабанах великим колективом. Думки про важливість правильного емоційного виконання військових музичних творів і про власні заняття з колективом чуської армії він виклав у своїй праці «Оповідання про музику». Після наступних перемог чуського війська зусилля Ши Куаня було оцінено, а сучасники назвали його першим у Китаї музичним аналітиком, вчителем і критиком [9].

З філософсько-естетичними поглядами Конфуція в Україні вже добре знайомі. Нагадаємо лише його найважливіші, щодо музики, вислови: «Музика (*ює*) повинна відігравати основну роль у нормах поведінки (*лі*); вважаючи, що Всесвіт є єдиним гармонійним континуумом, писав, що «Музика відображає гармонію між Небом і Землею», «Музика є одним з найважливіших засобів суспільного виховання і управління державою»; «Якщо людина не любить людей, що вона зрозуміє у музиці?»; «Розпочинай освіту з поезії, зміцнюй її церемоніями [як шляхом вдосконалення норм поведінки – Жао Джін] та завершуй музикою»; «Слова можуть бути брехливими, люди можуть удавати з себе чесних, та лише музика не здатна обдурити». Ці короткі лаконічні судження наводимо з сучасного пекінського видання праці Конфуція «Бесіди та судження» (китайською «Лунь юй», 論語) [1]. Щодо роздумів про державу і форми управління нею (поняття, яким мудрець присвячував особливо багато уваги), відомим є його твердження про шість навичок, якими повинна оволодіти людина для авторитетного й успішного управління державою. Визначаючи ці навички, Конфуцій протиставляє Законам принципи гуманістичного правління, де регуляторами повинні виступати принципи гуманності, шанобливості, синівської

⁴ На території Чжоу існувало декілька маленьких царств різних правителів.

поштивості та обов'язку, особливо виділяючи *принцип дотримання ритуалів, знання і виконання у них інструментальних мелодій та співу пісень*. Кожен день, на думку філософа, повинен розпочинатися співом пісень, адже для кожного це сприятиме приведенню свого внутрішнього стану до рівноваги і доброзичливості, зауважуючи при цьому, що кожному, хто слухає і виконує музику, вона може принести щастя або нещастя. Тому музичні твори слід обирати для себе особливо розважливо. Конфуцій засуджував «зіпсовану» музику окремих князівств, яка є надмірно емоційною і сприяє вихованню розпусної поведінки. Ідеальними творами він уважав гімни з книги «Ши цзин» та мелодії про добродетель.

Давні китайські історики Сима Цянь⁵ та Лю Сін⁶, не піддаючи сумніву авторство праці «Лунь юй» таки Конфуцію, а не його учням, вважали, що саме цьому мислителю належить першість у систематизації і редагуванні текстів даоського трактату «Книга Перемін»⁷ [4], в якому багато місця відведено музичній тематиці. Вони відзначали, що сам філософ дуже високо оцінював значимість цієї праці: «Якби мені вдалося продовжити життя, я б віддав 50 років на вивчення Перемін, і тоді не зміг би зробити стільки помилок» [1, с. 89].

В афоризмах Конфуція знаходимо й думки щодо надважливого значення як у побудові Всесвіту, так і для устрою китайського суспільства, дотримання гармонії числа п'яти⁸, яке, за його теорією, є панівним у музиці, а порушення гармонії п'яти звуків може призвести до соціальної і навіть антропологічної катастрофи.

Вчення Конфуція, основою якого стало прагнення до реформування норм у сферах взаємин і моральності, продовжили його послідовники. Вони розвивали його погляди про те, що музика відіграє величезну роль у політичному житті держави, сприяє об'єднанню нації та її духовному збагаченню. Конфуціанство донині вважається офіційною ідеологією Китаю.

Про те, що питанню розвитку освіти у Піднебесній Конфуцій приділяв багато уваги, довідуємося з досліджень ряду мислителів стародавнього Китаю. Вони вважають Конфуція першим вихователем і засновником приватної школи, в якій упродовж багатьох років навчалось 3000 учнів. Конфуцій писав, що «кожен, включаючи представників народу, має право на освіту» [8, с. 128]. Упродовж усього життя він навчав людей різних верств, а власне ставлення до навчання узагальнив у таких афоризмах: «Навчання – не нудьгуючи, а освіта – не втомившись»; «Я не буду намагатися, я буду вивчати глибоко»; «Мій розум відкритий навчатися в інших людей, які знають більше» [1]. Після подорожі у м. Куфу (давня столиця царства Лу,

⁵ Сима Цянь (135–86 р. до Р.Х.) – історик імператорського двору ханського царства, автор монументального твору про історію Китаю від міфічних родоначальників до його сучасності. Вважається першим фундаментальним дослідником життєтворчості Конфуція.

⁶ Лю Сін (50 р. до Р. Х. – 23 н.е.) – засновник школи «Вчення про канони і канони у давніх знаках» і завершувач праці, початої його батьком, «Сім зводів», яку пізніше було взято за основу при створенні Лю Сінем його «Трактата про мистецтво і тексти» [8].

⁷ Книга перемін (китайською «І цзин», 詩經) створена близько 700 р. до Р.Х.

⁸ У період Чжоу число 5 вважалось панівним для всього: існування 5 стихій (вогнь, вода, метал, дерево, земля), 5 напрямків (північ, південь, центр, захід, схід), 5 основних кольорів (синій/зелений, жовтий, червоний, білий, чорний), 5 нот, де кожний тон пентатонного звукоряду пов'язувався навіть з одним із 5 органів людини (серце, печінка, кишківник, легені, нирки).

батьківщина Конфуція; територія сучасної провінції Шаньдун) у праці «Історичні записки» (Ши Цзи, 史記) Сима Цянь писав, що вміння гри Конфуція на цині було досконалим. Цитуючи розповідь місцевого музиканта Шуоюаня, історик пише: «Вміння Конфуція грати на цині було дуже добрим. Він міг використовувати звуки циня, щоб висловити почуття смутку: «Батько мертвий, сім'я бідна, а дитина продає себе, щоб поховати батька; ... використовував звуки інструмента, щоб відтворити почуття kota, який вполював мишу. ... Це було б неможливим без життєвих спостережень і оволодіння [виразних можливостей – Жао Джін] інструментом» [4, с. 63].

Також Сима Цянь писав, що Конфуцій постійно співав зі своїми учнями пісень: у приміщенні, на вулиці, у далекій чи близькій дорозі. Він розучував з ними усі 305 зразків з «Книги пісень», створеної понад 2500 років тому [4]. Цю давню пам'ятку китайської літератури вважають першим у Китаї навчальним матеріалом не лише з вивчення традицій давнього Китаю, але й з музики. Тексти пісень, записаних способом давньої ієрогліфічної нотації, сьогодні маловідомі. На сучасному етапі знаними і придатними до вивчення залишаються лише ті з них, що їх на початку XVIII ст. записав більш сучасним ієрогліфічним способом імператор Цянь Лун. Конфуцій вимагав від своїх учнів виконувати пісні так: співати їх, акомпанувати собі на музичному інструменті і, навіть, танцювати [4, с. 38]. Це вказує на розуміння Конфуцієм сутності музиканта як універсального артиста і на глибоке коріння традиції виховання синтетичних акторів, що знайде вищий розвиток у майбутній пекінській опері.

Пояснюючи думку «Розпочинай освіту з поезії, зміцнюй її церемоніями та завершуй музикою» [1, с. 29], Конфуцій вважав, що освіту слід здобувати поступово і навчав своїх учнів згідно таких чотирьох шаблів:

1. Поезія (означає вивчення та спів пісень з «Книги пісень» за будь-якою роботою – так пісні вивчати легше);

2. Каліграфія;

3. Етикет (вивчення ритуалів): «Якщо не вивчається ритуальна музика, покарання не має ефекту». «Недоброзичлива людина не може займатися ритуальною діяльністю, а також не може займатися творчістю і виконувати музичні твори». «Коли вивчається етикет і ритуали, знаємо – у країні є хаос чи процвітання» [1, с. 29]. Конфуцій писав: «Обряди і ритуал входять у нас ззовні. Тому досконалий муж ні на мить не розлучається з обрядами, а коли відсторониться від них – розпушта і дикі вчинки виснажать його. Ось чому за допомогою правильних мелодій досконалий муж виховує справедливість» [4, с. 31].

4. Музика (спеціальний шабел для вивчення гри на музичному інструменті). Надаючи важливого значення емоційним та художньо-виразовим можливостям музики, Конфуцій вперше в стародавньому Китаї звернув увагу на важливість її соціально-виховної функції, тому вважав вивчення музичних творів обов'язковим і для виховання людей, і для позбавлення їх від поганих вчинків. «Музична освіта не є обов'язковою. Музика є обов'язковою для всебічно освіченої людини» [1, с. 8]. З точки зору сучасної педагогіки, вивчення музики найкраще сприяє моральному, інтелектуальному та естетичному вихованню. Ті ж мелодії, в яких надто відкрито виражені людські пристрасті, він вважав не вартими уваги, як такі, що виховують розпусту й аморальні вчинки.

Отже, пропагуючи шляхетну музику, Конфуцій висловлював власний погляд на інклюзивне⁹ вивчення народної музики і, закликаючи до вивчення «Книги пісень» як еталонного для навчання зразка, багато праці присвятив учительській роботі і поширенню виховання найширших верств засобами музики. Завдяки пропаганді та поширенню Конфуцієм зразків з «Книги пісень», цій збірці народної мудрості вдалося не загубитись у глибині віків і стати цінним історичним, літературним, мистецьким та педагогічним ресурсом для наступних поколінь.

Сюньцзі (*Xunzi*, почесне ім'я *Xun Qiong*, 313–238 рр. до Р.Х.) – філософ, перший інтерпретатор вчення Конфуція; автор коротких оповідань «Записки про музику» (Юе цзи, що складається з 32-х глав), які вважаються найвищим досягненням серед філософських праць періоду Весен та Осеней про естетику музики. Сюньцзі постає не лише глибоким мислителем, який намагався визначити місце музики в універсумі (в сукупності усього у Всесвіті: «Музика – це віддзеркалення гармонії Всесвіту») і її значення у житті людини, але й видатним музикантом і педагогом свого часу, що організував і очолював у державі Ци в 230-х рр. до Р.Х. академію [7, с. 24–27], в якій активно провадив педагогічну діяльність.

Основною тезою музичного виховання Сюньцзі було «Музика – це джерело радості мудрих людей» [5, с. 3]. Хоча свої оповідання він писав у гумористичному характері, найвідомішим його висловом є: «Природа людини є злом. Її добро може бути тільки здобутим» [5, с. 18]. Сюньцзі вчив, що музика віддзеркалює внутрішню сутність людей, і тільки правильна музика може розкрити в них духовність, допомогти зробити навколишній світ кращим і встановити необхідний міцний зв'язок людини з Космосом.

Оповідання Сюньцзі є важливою віхою у розвитку китайської філософії в сенсі розвитку важливої галузі цієї науки – філософії культури. На індивіда, як розумів Сюньцзі, найбільш сильний вплив має те суспільство і його норми поведінки, в яких він знаходиться. Тому, продовжуючи розвивати концептуальні положення Конфуція, він усвідомлював взаємозв'язок між музичним мистецтвом і суспільним життям, надавав молитвам, обрядам, ритуальним церемоніям та музиці найважливішого значення, оскільки саме вони визначають шлях людини, регулюють і впорядковують її манери і мораль. В оповіданнях висловлюються й критичні зауваження Сюньцзі. Він критикував дії вчених-конфуціанців, які сліпо наслідують давнину, протиставляючи їм мудрих, які беруть приклад з Неба (як досконалої організації).

Праця Сюньцзі «Записки про музику» розпочинається словами: «Музика існує для вдоволення емоційних потреб. ... Різноманітні емоції людей у концентрованому вигляді виражаються за посередництвом звуків і форми, тобто – музики і танцю» [6, с. 2–3]. Музика дуже глибоко впливає на людей, навіть на тварин і рослини, а її вплив є дуже швидким. Він вважав щасливими тих людей, які розуміють музику: «Музика – це мистецтво, яке робить людей щасливими» [5, с. 208], і навчав своїх учнів так: музика – це рух узгоджених звуків, приведення до єдиної форми ритмів та спільне виконання добродесних людей (правителів, чиновників, дітей та ін.) на

⁹ Інклюзивна освіта – форма навчання, коли кожній людині незалежно від фізичних, інтелектуальних, соціальних, мовних, емоційних особливостей надається можливість навчатися в освітніх закладах.

різних інструментах. Етикет дозволяє розрізняти людей різного віку і статусу, а музика слугує для їх об'єднання у суспільстві.

Філософські питання про сутність і призначення музики Сюньцзі підносить навіть стосовно військових подій. Він пояснював слухачам своєї академії, що красива музика об'єднує людей і може навіть стати ключем до об'єднання нації у великій справі. «Коли люди будуть об'єднаними, їх війська стануть сильнішими, оборона – консолідованою, а ворог не наважиться вторгнутися» [5, с. 208].

Охоплюючи проблеми створення і виконання якісних музичних творів, виділення значення їх ідейного змісту, визначення соціальної функції музики, концептуальні положення музичної естетики Сюньцзі стають надзвичайно важливими і актуальними як у добу життя філософа, так і для майбутнього. Разом з Конфуцієм вони заклали фундаментальні основи для подальшого розвитку естетичної думки.

Висновки. Зроблено аналіз філософських праць Ши Куаня, Конфуція і Сюньцзі, що є найбільш ранніми, відомими в історії Китаю видатними музикантами, аналітиками, критиками і теоретиками музики, досліджено впровадження ними ранніх форм навчального процесу в галузі музичного мистецтва. Серед них виявлено проведення бесід з найширшими верствами населення на предмет роз'яснення необхідності вивчення і виконання пісень, вміння вирізняти ті з них, що сприяють вихованню моральності і гідної поведінки кожного індивідууму. Зразком у цьому стали гімни з давньої «Книги пісень»; виявлено перший в музичній історії Китаю приклад методично-педагогічного підходу до вивчення виконання інструментальних маршів у сенсі важливості досягнення необхідного єдиного настрою великих мас людей і ритмічної узгодженості в грі великого колективу; способом навчальної діяльності і поширення знань про музику стала організація перших власних шкіл (Ши Куаня, Конфуція) та академії (Сюньцзі), що були не пов'язані з певним спеціальним приміщенням, а спонтанно функціонували в різних місцевостях. Виділено значення в музично-педагогічній діяльності цих філософів соціально-виховної функції музики, підготовки універсальних виконавців (співак-інструменталіст-танцюрист), навчання способом колективної розумової діяльності та доцільності послідовного, розподіленого на чотири шаблі навчання. Доведено, що філософська, літературна, музично-виконавська і суспільно-виховна діяльність Ши Куаня, Конфуція та Сюньцзі активно посприяла зародженню і становленню в давньому Китаї музичної педагогіки.

Література

1. Конфуцій. Лунь Юй. Пекін: Народне видавництво, 1988. 224 с. / 孔子. 论语/孔子. 北京: 人民出版社, 1998. 224 页。
2. Лукьянов А. Лао-цзы и Конфуций: Философия Дао. Москва: Восточная литература, 2001. 384 с.
3. Попов П. С. Изречения Конфуция, его учеников и других лиц. Санкт-Петербург, 1910. 189 с.
4. Сыма Цянь. Исторические записки. В 9 т. Москва: Наука (Главная редакция восточной литературы), 1972–2010.
5. Сюньцзи. Высказывания о музыке. *Древнекитайская философия*. Т. 2. Москва: Мысль, 1973. С. 207–209.
6. Сюньцзі. Записки про музику. Пекін: Народне видавництво, 2007. 218 с.
7. Феоктистов В. Философские трактаты Сюнь-Цзи. Исследования, перевод, размышления китаеведа. Москва: Наталис, 2005. 432 с.

8. Needham J. Science and Civilisation in China. Cambridge, 1959. 359 p. (Дата зверн. 27.10.19).
9. Wu K. C. The Chinese Heritage. New York: Crown Publishers. URL: <https://www.google.com.ua/search?sxsrf=The+Chinese+Heritage.&gsl=psy>. (Дата зверн. 02. 11. 19).

References

1. Confucius (1988). Lun Yu. Pekin: People's vision. 224 p.
2. Lukyanov, A. (2001). Lao-tzu and Confucius: The Philosophy of Dao. Moscow: Oriental Literature. 384 p.
3. Needham, J. (1959). Science and Civilisation in China. Cambridge. 359 p.
4. Popov, P. S. (1910). Sayings of Confucius, his students and other persons. St. Petersburg. 189 p.
5. Sima Qian (1972–2010). Historical notes. In 9 vols. Moscow: Science (Main Edition of Oriental Literature).
6. Feoktistov, V. (2005). Philosophical treatises Xunxi. Research, translation, reflections of the Sinologist. Moscow: Natalis. 432 p.
7. Xunzi. (2007). Notes on music. Beijing: Peoples Publishing House. 218 p.
8. Xunzi (1973). Statements about the music. Ancient Chinese philosophy. V. 2. Moscow: Mysl. P. 207–209.
9. Wu, K. C. The Chinese Heritage. New York: Crown Publishers. URL: <https://www.google.com.ua/search?sxsrf=The+Chinese+Heritage.&gsl=psy>.

Gao Jin. The works of ancient China thinkers as testimony to the formation of music pedagogy, aesthetics and criticism.

The purpose of the article is to study the main works of thinkers of ancient China through the prism of their philosophical-aesthetic and critical views on music, which became important in the process of becoming a systematic music pedagogy. **The methodology** of the research is based on a complex combination of historical, chronological, systemic and musicological and analytical methods. **The scientific novelty** lies in the study and systematization of the early manifestations of music-pedagogical activity of philosopher of ancient China in the light of their understanding of the aesthetic and educational purpose of music. **Conclusions.** In the presented intelligence based on the analysis of the works of philosophers VI–IV centuries B.C. – Shi Kuang, Confucius and Zunzi and the analysis of the most important events of their life, recorded in the form of dialogical discourses by the first followers of Confucian doctrine, philosophers and historians Sima Qiang and Liu Xin, regulatory mechanisms and principles of preparation and implementation of early forms of the educational process are characterized. It has been researched that such conversations were held with the broadest sections of the population in order to clarify the need to study and perform songs, to be able to distinguish between those that contribute to the education of the morals and decent behavior of each individual; discovered the first in Chinese music history an example of a methodological and pedagogical approach to studying the performance of instrumental marches in the sense of the importance of achieving the necessary unified mood of large masses of people and the rhythmic consistency in the game of a large team; the way of teaching and disseminating music knowledge was to organize the first own schools and academy, which were not spontaneously associated with a specific special area but operated spontaneously in different localities. The importance in the musical education of the social and educational function of music, the preparation of universal performers, training in the way of collective mental activity and awareness of the importance of consistent, divided into four stages, training.

Key words: ancient China, philosophical works, music criticism, aesthetics of music, musical pedagogy.

